

поставен да общува, и адаптивен към средата, в която трябва да живее. Образователното равнище на семейството и роднините на първопроходеца е по-близо до официалните средни показатели за етническите българи и значително по-високо от средните данни за ромската общност у нас. Това са семейства, които населяват лицевата част на ромските квартали или са дисперсирани между българското население. В това близко обкръжение съществуват поколенчески натрупвания от културни пластове в полза на най-младите.

Същевременно семейството и близкото обкръжение около първопроходеца го предпазва или успява да ограничи до минимум формирането на предварителни негативни нагласи у него към света на неромите, към училището и учителя.

След тръгването на училище семейството и близкото обкръжение на първопроходеца са тези най-важни за него фактори, които му дават най-силната си морална подкрепа. Те са и най-значимите помощници за преодоляване на демотивацията и отчаянието в образователното му поприще. Едновременно с това, семейството осигурява и най-високата материална подкрепа за първопроходеца, независимо от неговия пол, за да му осигури достъп до всички степени на образованието.

В така описаната семейно-родова среда вероятността да се роди, отгледа и възпита първопроходец е най-голяма.

5.1.2 Образователни предпоставки при формиране на първопроходеца

Резултатите от изследването по категоричен начин доказват, че обучението в смесена по етнически признак учебна среда е най-сигурната основа и най-важната предпоставка за смяната на социокултурните хоризонти на ромските деца. **Идеалната за възпитаване на първопроходци мултикултурна учебна среда е тази среда, която е изчистена от всякакви форми на сегрегация и дискриминация в класната стая и в която ромските деца са равнопоставени с другите.** Така те са поставени в условия на честно състезание както помежду си, така и с останалите ученици.

По отношение на достъпа до най-високите степени на образователната система, съдбата определено е най-благоклонна към това ромче, което е **единствено сред неромски деца** в клас. При наличието на определени условия - успешно противодействие на асимилационните стремежи на моноетническата среда; предаване и усвояване на съхранените патриархални традиции в семейството; високи очаквания от учители и родители и др. - вероятността точно този ученик да се развие като първопроходец е най-голяма.

Освен благоприятната мултиетническа среда в училище, израстването и оформянето на първопроходец се съпътства и от наличието на **подкрепящ учител**, който познава както спецификата на ромската общност като цяло, така и специфичните особености на конкретния ученик и неговото семейство, учител, който влияе положително както за адаптацията и интеграцията към училищната среда във всичките степени на образователната система, така и за безпроблемното преодоляване на формираните в семейството и близкото обкръжение негативни нагласи. Едновременно с това е необходимо той добре да владее механизмите на работа за преодоляване на демотивацията и отчаянието, които съпътстват ромските деца.

В така описаната образователна среда и при наличието на подкрепящ учител, вероятността да се обучи и възпита първопроходец е най-голяма.

5.1.3 Институционални предпоставки при формиране на първопроходеца